

Κείμενο Ι

Η μηχανή καταλύει την προσωπικότητα του ανθρώπου

«Όσο περνά ο καιρός, υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι που ξεπερνώντας τη φιλήδονη υπνηλία του πλήθους, ανησυχούν, γιατί αντιλαμβάνονται πως οι μηχανές, μέρα με τη μέρα, γίνονται μια πραγματικότητα απάνθρωπη, καταθλιπτική, πιεστική. Σαν το μαθητευόμενο μάγο, ο άνθρωπος της εποχής μας κινδυνεύει από αυτό το «μηχανικό σύμπαν» μέσα στα σπλάχνα του οποίου όλο και πιο βαθιά εισχωρεί. Δεν είναι μόνο το παιχνίδι που τον ωθεί. Είναι, ουσιαστικά, μια λαχτάρα επίγειας ευδαιμονίας που οιστρηλατεί¹ τις εμπνεύσεις του και που τον αναγκάζει να γίνει πολυμήχανος. Αυτή η ευδαιμονία τον παγιδεύει και τον αναγκάζει να προβεί σε ένα τρομερό μετασχηματισμό: ν' απαρνηθεί το ρυθμό και το χρόνο της δικής του, ανθρώπινης, προσωπικής ζωής και να εγκλωπωθεί² το ρυθμό και το χρόνο της μηχανής. Να κινείται, να τρώει, να σκέφτεται, να ζει, να δρα, μιμούμενος τη μηχανή. Έτσι, χωρίς καλά καλά να το καταλάβει, έπαψε να 'ναι πρότυπο του ανθρώπινου βίου ο θεός ή ο άγιος, ο σοφός ή ο ενάρετος, ο σώφρων ή ο έντιμος, και τη θέση τους κατέλαβε η μηχανή. Παρουσία δεσποτική που εφευρέθηκε, για ν' αφήνει τάχα περισσότερο ελεύθερο χρόνο στον άνθρωπο και να τον πλουτίζει με περισσότερα αγαθά, κατέλαβε ολόκληρο το χώρο της ζωής του και όλο και πιο βαθιά τον υποδουλώνει και προσπαθεί να του αλλάξει κι αυτήν ακόμη τη βαθύτερη φύση του, την κίνηση του εσωτερικού του κόσμου.

Είναι, αλήθεια, το παιχνίδι με τις μηχανές ιδιαίτερα κινδυνώδες. Γιατί; Γιατί ο άνθρωπος έχει ψυχή, άρα είναι αιώνιος, ενώ οι μηχανές δεν έχουν ψυχή για τούτο είναι εφήμερες. Έχουμε, λοιπόν, εδώ, στην εποχή μας, μια νέα τρομερή εκδοχή της αιώνιας διαμάχης μεταξύ του θνητού και του αθάνατου, του εφήμερου και του αιώνιου. Μια διαμάχη που κρίνει τον πολιτισμό της εποχής και καθορίζει την πνευματική της δυναμικότητα...

(...) Η μηχανή, όταν δεν προλάβει να την ερμηνεύσει το ηθικό πνεύμα του ανθρώπου - ή όταν δεν μπορέσει ή δε θελήσει να την ερμηνεύσει - βάζει κατ' ευθείαν εναντίον της ανθρώπινης προσωπικότητας και την καταλύει. Οι μεγαλοφυΐες βουλιάζουν μέσα στους

πολλούς, η ζωή χάνει κάθε έξαρση, κάθε πνευματική ένταση, χαμηλώνει και αποχαρκτηρίζεται. Τότε είναι που εισορμά μέσα στον κόσμο η ανία και η μοναξιά. Όλα είναι όμοια, όλα γίνονται αμέσως γνωστά κι επειδή δεν υπάρχουν εσωτερικά ανακλαστικά, εύκολα εξαντλούνται. Η διαφήμιση μαίνεται, οι τεχνικές εξελίξεις καταργούν η μια την άλλη, οι άνθρωποι δεν προφταίνουν να ζήσουν, ολόκληρη η ζωή έχει παγώσει, γιατί έχει γίνει ένα απέραντο εργοστάσιο και μέσα σ' αυτό το χάος, σβήνουν και οι τελευταίες σπίθες του πνεύματος, που όσο και να προσπαθεί, δεν μπορεί ν' ανθίσει ανάμεσα από τις μηχανές. Γιατί, το είπαμε: οι μηχανές αποτείνονται στον εφήμερο άνθρωπο που πρέπει να βρίσκεται, για την ισορροπία της ζωής, κάτω από τα πόδια του αιώνιου, του πνευματικού ανθρώπου. Τούτο σημαίνει πως η ανθρώπινη ζωή πρέπει, κατά το μεγαλύτερο μέρος της ν' αφοσιώνεται και να διατίθεται για το πνεύμα και τις ανάγκες του, και κατά ένα ποσοστό της για τον εφήμερο άνθρωπο.

Σήμερα έχουμε αντιστροφή αυτών των αναλογιών. Και για τούτο ο τεχνικός πολιτισμός δεν μπορεί ποτέ να είναι πολιτισμός αλλά πρόοδος - και μάλιστα, αυτή τη στιγμή θανάσιμη, γιατί δεν της δόθηκε το έρμα³ του πνεύματος...».

Κώστας Ε. Τσιρόπουλος

1. οιστρηλατεί: κατευθύνει, διεγείρει
2. εγκολπωθεί : υιοθετήσει, ενστερνιστεί
3. έρμα: ποιότητα

Κείμενο II

«Τα ρομπότ θα συμβιώνουν με τους ανθρώπους»

Ο καθηγητής κ. Τραχανιάς μίλησε για το μέλλον της ρομποτικής:

– Θα χαρακτηρίζατε την εξέλιξη της ρομποτικής στις μέρες μας ραγδαία;

«Ναι, η εξέλιξη είναι ραγδαία, αλλά το σημαντικό που πρέπει κανείς να τονίσει είναι πως δεν αφορά μόνο τη ρομποτική αλλά και πολλούς άλλους τεχνολογικούς τομείς, οι οποίοι επηρεάζουν αυτή και επηρεάζονται από αυτή. Για παράδειγμα υπάρχει ραγδαία εξέλιξη στην τεχνολογία των αισθητήρων. Εφόσον όλα τα ρομποτικά συστήματα έχουν ανάγκη από αισθητήρες για να προχωρήσουν, είναι ευκόλως κατανοητό πως η εξέλιξη αυτή βοηθάει πάρα πολύ τη ρομποτική. Το ίδιο ισχύει και για τους επεξεργαστές. Τα ρομπότ για να κάνουν τη δουλειά τους, πρέπει να επεξεργάζονται γρήγορα την πληροφορία, οπότε κι αυτό βοηθάει πάρα πολύ στην ρομποτική. Η εξέλιξη της είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με όλους τους τομείς της τεχνολογίας και παρουσιάζουν ταυτόχρονη ραγδαία εξέλιξη».

– Ποια είναι τα πιο πρόσφατα επιτεύγματα της ρομποτικής;

«Υπάρχουν σημαντικά επιτεύγματα σε πολλές διαφορετικές πτυχές της ρομποτικής. Για παράδειγμα ως επίτευγμα θα μπορούσε να χαρακτηρίσει κανείς την πολύ μεγάλη σμίκρυνση στα ρομποτικά συστήματα. [...] Άλλα επιτεύγματα στον τομέα των ρομποτικών συστημάτων είναι τα ρομποτικά συστήματα που αλληλεπιδρούν με τον άνθρωπο, συνεργάζονται μαζί του. Υπάρχουν για παράδειγμα ρομποτικά συστήματα τα οποία μπορούν να χειριστούν κάποιο μηχάνημα από κοινού με κάποιον άνθρωπο.

– Πού θα μπορούσαν αυτά να χρησιμοποιηθούν;

«Ένας απώτερος στόχος της ρομποτικής είναι τα συμβιωτικά ρομποτικά συστήματα. Ρομπότ ικανά να συμβιώνουν σε ανθρώπινες κοινωνίες. Συνεπώς, θα πρέπει να είναι ικανό το ρομπότ να ακολουθήσει τον άνθρωπο είτε σε έναν περίπατο στο βουνό είτε σε ένα χωράφι, σε οποιοδήποτε κακοτράχαλο έδαφος. Πρέπει λοιπόν να είναι σε θέση να τρέξει, να βαδίσει όπως οι άνθρωποι. Τέτοια συστήματα δεν έχουν τεθεί σε εφαρμογή, και δεν αναμένεται να γίνει κάτι τέτοιο αύριο μεθαύριο. Το να τεθούν όμως είναι αποκλειστικά θέμα χρόνου».

– Πόσο απέχουν από την πραγματικότητα τα ρομπότ που αναφέρατε προηγουμένως τα οποία θα είναι ικανά να συμβιώνουν με ανθρώπους και να αναπτύσσουν σχέσεις; Σε ποιο στάδιο δηλαδή θα λέγαμε πως βρίσκεται σήμερα η τεχνητή νοημοσύνη;

«Η τεχνητή νοημοσύνη εμπλέκεται σίγουρα σε αυτού του είδους τα ρομποτικά συστήματα που αναφέρθηκαν. Για να καταφέρουν τα ρομπότ να αλληλεπιδρούν με όρους ανθρώπινους και όχι τεχνητούς, δηλαδή όπως εμείς επικοινωνούμε με τους άλλους, προφανώς απαιτείται ένα είδος τεχνητής νοημοσύνης. Δεν γίνεται διαφορετικά. Σε αντίθετη περίπτωση μιλάμε για συγκεκριμένου τύπου εντολές, πράγμα το οποίο δεν αποτελεί ιδιαίτερη εξέλιξη. Σκοπός των επιστημόνων είναι να φτάσουν τα ρομπότ στο σημείο να επικοινωνούν με τους ανθρώπους, όπως εμείς με τους συνανθρώπους μας. Αυτό συνεπάγεται πως το ρομποτικό σύστημα πρέπει το ίδιο να μπορεί να κατανοήσει τι λέμε, τι του δείχνουμε, τι το προστάζουμε να κάνει, άρα μιλάμε για τεχνητή νοημοσύνη. Αυτό θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι το σημείο που η ρομποτική έχει μείνει πίσω σε σχέση με άλλους τομείς. Υπάρχουν εξελίξεις αλλά είναι πολύ πιο αργές».

– Συνεπώς είναι πιθανό τα ρομπότ στο μέλλον να αντικαταστήσουν τον άνθρωπο;

«Ο όρος “αντικαταστήσει”, τουλάχιστον για σήμερα, νομίζω πως δεν είναι απλώς τραβηγμένος, ανήκει στη σφαίρα της φαντασίας. [...] Για να καταλάβετε όμως πόσο απέχουμε, αν κάποιος ήταν σε θέση να ποσοτικοποιήσει την ομοιότητα της σημερινής

ρομποτικής νοημοσύνης με την ανθρώπινη, πράγμα αδύνατον κατά βάση, το ποσοστό της αντίληψης των ρομποτικών συστημάτων είναι 2% ή 3% κοντά στην ανθρώπινη, κι ίσως αυτό είναι ένα μεγάλο νούμερο. Ακόμα απέχουμε πάρα πολύ και οι ρυθμοί με τους οποίους σημειώνεται η πρόοδος στο συγκεκριμένο τομέα είναι πολύ χαμηλοί».

Μέρος της Συνέντευξης στη Νίκη Παπάζογλου του Πάνου Τραχανιά, καθηγητή του Πανεπιστημίου της Κρήτης και Επικεφαλής του Εργαστηρίου Υπολογιστικής Όρασης και Ρομποτικής του ΙΤΕ. (2014)

Κείμενο III

Ν Βρεττάκος, «Στον Ρόμπερτ Οπενχάιμερ»

Το ακόλουθο απόσπασμα προέρχεται από το ποίημα, που δημοσιεύτηκε το 1954, χρονιά δικαστικής δίωξης του κορυφαίου Αμερικανού φυσικού Ρόμπερτ Οπενχάιμερ, γνωστού ως «πατέρα της πυρηνικής βόμβας» που έσπειρε τον όλεθρο στις 6 Αυγούστου στη Χιροσίμα.

« Φίλε Οπενχάιμερ,
λάβαμε

τις τελευταίες ειδήσεις σας.

Φορτωμένα τις μέρες αυτές, τα ερτζιανά και οι ασύρματοι
πάνε και φέρνουν, σ' όλο τον κόσμο, τη σιωπή και τη θλίψη σας.

[...]

Αλλά, φίλε Οπενχάιμερ, όχι·

δεν προσθέσατε τίποτα στην καρδιά μας. Η πράξη σας
έμεινε πράξη. Η σελίδα σας έκλεισε.

Τ' ανάλαφρο σαν αστέρι όνομά σας
έγινε στάχτη στη Χιροσίμα.

[...]

Τί να σας κάνουμε; Πού
να σας κρύψουμε; Όπου
κι αν σας βάλει κανείς
σαν πύργος πανύψηλος
θα κρύβετε πάντοτε
ένα μέρος του ήλιου.

[...]

Δεν υπάρχει πια δέντρο να καθίστε στη ρίζα του.

Η στέγη του σύμπαντος δεν θα σας ήθελε.

Εμείς, άνθρωποι απλοί, που ο Θεός μάς γυρίζει τα φύλλα των ημερών,
που λογαριάζουμε τη ζωή μας με την ανατολή του ηλίου
που υπογράφουμε στην καθαρή μας καρδιά τα πεπραγμένα μας με τη δύση του,
που αγαπάμε το χώμα και το σύννεφο του ουρανού,
γιατί μαζί με τον άνεμο και την παρεμβολή του φωτός,

μεγαλώνουν τα στάχια στο μικρό μας ορίζοντα,
σας εγκαλούμε: Ακούστε μας!
Δεν έτυχε, φίλε Οπενχάιμερ, ποτέ, να σκεφθείτε με πόσα
δάκρυα φτιαχτήκαν οι κήποι του κόσμου;
[...]

Πώς σας διέφυγε,
φίλε Οπενχάιμερ,
—ένα σύνολο από
μικρά και μεγάλα
θαύματα— ο άνθρωπος;
Από μας και για μας ξεκινούν οι οδοί και τα έργα του σύμπαντος. Χωρίς εντολή
πώς τολμήσατε, φίλε Οπενχάιμερ;...».

Ν. Βρεττάκος, Τα ποιήματα, τομ. Α΄. Ημέρα, Αθήνα 1954

•ΘΕΜΑΤΑ•

ΘΕΜΑ Α

A1. Να αποδώσετε περιληπτικά το νόημα των δυο πρώτων παραγράφων του **Κειμένου Ι**.
(70 – 80 λέξεις) **Μονάδες 20**

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, **σύμφωνα με το Κείμενο Ι**, τις παρακάτω διαπιστώσεις, γράφοντας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη Σωστό, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη Λάθος, αν η πρόταση είναι λανθασμένη: Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας παραθέτοντας σχετικά αποσπάσματα από το κείμενο.

α. Όλοι οι άνθρωποι ανησυχούν, γιατί αντιλαμβάνονται πως οι μηχανές γίνονται μια πραγματικότητα απάνθρωπη.

β. Η μηχανή αποπειράται να αλλάξει τη βαθύτερη φύση του ανθρώπου.

γ. Ο άνθρωπος είναι εφήμερος όπως και οι μηχανές.

δ. Η ανθρώπινη ζωή πρέπει αποκλειστικά να αφοσιώνεται και να διατίθεται για το πνεύμα και τις ανάγκες του ανθρώπου.

ε. Ο τεχνικός πολιτισμός δε μπορεί να νοηθεί ως πολιτισμός.

Μονάδες 15

B2. Ο συγγραφέας **στο κείμενο I** υποστηρίζει ότι «ο τεχνικός πολιτισμός δεν μπορεί ποτέ να είναι πολιτισμός αλλά πρόοδος». Να σχολιάσετε την άποψή του σε 70 – 80 λέξεις.

Μονάδες 10

B3.α. Ποιος είναι ο ισχυρισμός του κ. Τραχανιά στο κειμενικό απόσπασμα του **Κειμένου II** «Ναι, η εξέλιξη είναι ραγδαία, αλλά το σημαντικό που πρέπει κανείς να τονίσει είναι πως δεν αφορά μόνο τη ρομποτική .....ραγδαία εξέλιξη». Με ποια μέσα ενισχύει τον ισχυρισμό του; Θεωρείτε ότι είναι πειστικά;

Μονάδες 6

β. Ποια νομίζετε ότι είναι η πρόθεση του συγγραφέα στην πρώτη παράγραφο («Όσο περνά ο καιρός... του εσωτερικού του κόσμου.») του **κειμένου I**; Πώς οι τρόποι(να παρουσιάσετε δυο) με τους οποίους επέλεξε να την αναπτύξει υπηρετούν την πρόθεση αυτή;

Μονάδες 4

ΘΕΜΑ Γ

Γ. Να διατυπώσετε το ερμηνευτικό σχόλιό σας για το ποίημα (**Κείμενο III**), παρουσιάζοντας το κύριο, κατά τη γνώμη σας, θέμα του. Να συμπεριλάβετε στην απάντησή σας τρεις τουλάχιστον σχετικούς με το θέμα δείκτες του ποιήματος και την προσωπική σας ανταπόκριση σε αυτό (150-200 λέξεις).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Δ. Πολλοί διατείνονται ότι με την ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας ο άνθρωπος μελλοντικά θα υποδουλωθεί ολοκληρωτικά και θα αντικατασταθεί από τις μηχανές. Σε ομιλία που καλείστε να εκφωνήσετε σε σχολική εκδήλωση ως εκπρόσωπος της μαθητικής κοινότητας (350-400 λέξεις) να εκφράσετε την προσωπική σας άποψη σχετικά με την διαφαινόμενη αυτή προοπτική.

-Να αξιοποιήσετε δημιουργικά στοιχεία από τα κείμενα αναφοράς.

Μονάδες 30

Σας ευχόμαστε επιτυχία!!!